

**LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. IX-1163 9 STRAIPSNIO
PAKEITIMO IR MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. IX-1163 PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO (TAIS REG. NR. 26-4409 IR 26-4409(2)) DERINIMO PAŽYMA**

Eil Nr.	Suinteresuotos institucijos ir suinteresuoti asmenys, į kurių pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Suinteresuotų institucijų ir suinteresuotų asmenų pateiktos pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba tik iš dalies atsižvelgta į suinteresuotų institucijų ir suinteresuotų asmenų pateiktas pastabas ir pasiūlymus
1.	Nacionalinės sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų asociacija, 2026-04-14 Nr. 26-4409	<p>„<...>Vertinant minimą siūlomą reguliavimą, konstatuotina, kad jis nėra pakankamai pagrįstas nei ekonominiu, nei socialiniu, nei sisteminiu požiūriu, o aiškinamajame rašte pateikti argumentai yra fragmentiški, tarpusavyje nesuderinti, trūkstantys logikos ir neatsako į esminį klausimą – kodėl pasirinkta būtent tokia priemonė spręsti problemą. Mokestinės lengvatos panaikinimas šiuo atveju yra nepagrįstas, neproporcingas ir sistemškai netinkamas sprendimas.</p> <p>Dėl loginio ryšio tarp identifikuotų problemų ir siūlomo sprendimo nebuvimo</p> <p>Projekto aiškinamajame rašte nurodomos pagrindinės problemos:</p> <p>1. Kontrolės sudėtingumas (teiginiai: „sudėtinga kontrolės metu nustatyti, ar išgautos durpės tikrai panaudotos medicinoje, ar nepateko į žemės ūkio ar kuro rinkas. Egzistuoja didelė rizika piktnaudžiavimui, kai bet kurios rūšies durpės gali būti deklaruojamos kaip turinčios gydomųjų savybių siekiant išvengti mokesčio“).</p> <p>2. Piktnaudžiavimo rizika (teiginiai: „panaikinus išimtis, supaprastės deklaravimo procesas, mokesčio mokėtojai nebereikės įrodinėti durpių panaudojimo tikslo, bus aiški tvarka, kad naudojant angliavandenilių išteklius juos privaloma deklaruoti, padidės lėšos į valstybės ir savivaldybių biudžetus iš mokesčio už valstybinius gamtos išteklius. Kartu bus išvengta galimų piktnaudžiavimo atvejų ir ginčų; Egzistuoja didelė rizika piktnaudžiavimui, kai bet kurios rūšies durpės gali būti deklaruojamos kaip turinčios gydomųjų savybių siekiant išvengti mokesčio“).</p> <p>3. Sertifikavimo sistemos nebuvimas (teiginiai: „Nustatyta mokesčių išimtis durpėms, naudojamoms gydymo įstaigose, mažina kontrolės proceso efektyvumą. Geologijos tarnybos prie Lietuvos Respublikos</p>	<p>Neatsižvelgta</p> <p>Įvertinus Nacionalinės sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų asociacijos išreikštas abejones dėl mokesčio lengvatos gydomosioms durpėms naikinimo, pažymėtina, kad tikslinga atsisakyti mokesčio už valstybinius gamtos išteklius išimties durpėms, naudojamoms gydymo įstaigose, dėl šių esminių argumentų:</p> <p>- Mokesčių sistemos skaidrumas, teisingumas ir tarptautiniai įsipareigojimai. Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius įstatymo (toliau – MUVGIĮ) projekte (toliau – MUVGIĮ projektas) siūlomas mokesčio už valstybinius gamtos išteklius lengvatos panaikinimas pirmiausia yra grindžiamas būtinybe užtikrinti mokesčių sistemos vientisumą, siekiant pilnai įgyvendinti principus „teršėjas moka“ ir „gavėjas moka“, bei vykdyti Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ir Europos Komisijos rekomendacijas dėl žalingų aplinkai subsidijų (angl. <i>Environmentally Harmful Subsidies</i>) eliminavimo. MUVGIĮ projektu pasiūlytas atleidimo nuo mokesčio už valstybinius gamtos išteklius už durpes, naudojamas gydymo įstaigose, (toliau – mokestinė išimtis) naikinimas yra proporcingas ir būtinas siekiant suderinti Lietuvos</p>

	<p>aplinkos ministerijos duomenimis, nors leidimai vykdyti gavybą gydymo tikslais išduoti 6 telkiniams, tik vienas jų turi sertifikatą (išduotas dar iki Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo), patvirtinantį jame išgaunamų durpių gydomąsias savybes, o kitų naudojimas grindžiamas tik rekomendacijomis ar nepagrįstais pranešimais“).</p> <p>Tačiau Projektu siūlomas sprendimas – mokestinės lengvatos panaikinimas – nei vienos iš šių problemų iš esmės nesprendžia.</p> <p>1. Kontrolės trūkumai nėra sprendžiami mokesčiu.</p> <p>Kontrolės mechanizmų neefektyvumas yra administracinė, institucinė, o ne fiskalinė problema. Mokesčio įvedimas nepalengvina patikrinimų, nesukuria naujų kontrolės instrumentų, nepadidina institucijų gebėjimų nustatyti pažeidimus. Todėl darytina išvada, kad siūloma priemonė yra netinkama identifikuotai problemai spręsti. Mokesčio įvedimas niekaip nesusijęs su kontrolės trūkumo mažinimu</p> <p>2. Piktnaudžiavimo rizika spręstina tikslinėmis priemonėmis</p> <p>Galimas netinkamas durpių deklaravimas yra kontrolės ir priežiūros klausimas ir gali būti sprendžiamas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aiškesniu reglamentavimu, - sertifikavimu, - atsekamumo mechanizmais. <p>Visos lengvatos panaikinimas yra neproporcinga priemonė ir nepagrįstai paveikia teisėtai veikiančius subjektus.</p> <p>3. Sertifikavimo nebuvimas ir mokestis – nesusiję dalykai</p> <p>Sertifikavimo nebuvimas yra reguliacinės sistemos spraga, tuo tarpu mokestis yra ekonominė priemonė.</p> <p>Pažymėtina, kad gamtiniai veiksniai turi būti sertifikuojami numatyta (kad turi būti grąžintas panaikintas sertifikavimo procesas) Lietuvos Respublikos kurortų ir kurortinių teritorijų darnaus vystymo įstatyme, kuris galioja nuo 2023 m. liepos 1 d. Ir nors gamtinių veiksmų sertifikavimo tvarką pavesta nustatyti Sveikatos apsaugos ministerijai (minimo įstatymo 4 str. 3 d. 3 p. ir 14 str.), iki šiol šios tvarkos Sveikatos apsaugos ministerijai nenustatė. Pažymėtina, kad Projekto rengėjai turi net netikslią informaciją apie buvusius sertifikatus. Projekto rengėjai nurodo, kad „Geologijos tarnybos prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos duomenimis, nors leidimai vykdyti gavybą gydymo tikslais</p>	<p>mokesčių sistemą su ES ir tarptautiniais standartais, aplinkos apsaugos politikos tendencijomis.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minimalus poveikis paslaugų savikainai. <p>Nedidelis bendras fiskalinis efektas biudžetui (apie 4900 Eur per metus) patvirtina, kad mokestinės išimties panaikinimas neturės neproporcingos įtakos sektoriaus finansiniam gyvybingumui. Įvertinus metinį paslaugų mastą (remiantis viešai prieinama informacija ir laikant, kad per metus atliekama apie 300 000 procedūrų), mokesčio dalis vienos procedūros savikainoje būtų iki 0,02 Eur. Todėl siūlomas pakeitimas neturi reikšmingo poveikio galutinei paslaugų kainodarai, jų prieinamumui pacientams ar bendram sveikatos sektoriaus stabilumui.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teisinis pagrindas, lygiateisiškumas ir išteklių neatsinaujinantis pobūdis. Pagal Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 28 str. įtvirtintą teisinį reguliavimą, mokestis už valstybinius gamtos išteklius yra aplinkos apsaugos ekonominė priemonė. Dabartinė išimtis sukuria nepagrįstą teisinę diferenciaciją kitų verslo subjektų atžvilgiu, kurie už tokių pačių neatsinaujinančių išteklių (durpių) gavybą mokestį moka. Gamtos išteklių mokestis siejamas su ištekliaus paėmimo faktu, todėl jo taikymas negali priklausyti nuo vartojimo tikslo, kadangi panaudojimo tikslas nekeičia gavybos poveikio aplinkai. Ši lengvata yra neteisinga ir visos visuomenės atžvilgiu, nes aplinkosauginę naštą už privačių subjektų ūkinę veiklą ir jų sukeltą žalą nepagrįstai prisiima valstybė, t. y. visi mokesčių mokėtojai. Šiame kontekste svarbu pažymėti, kad už atsinaujinančių žemės gelmių išteklių, t. y. mineralinį vandenį,
--	---	--

		<p>išduoti 6 telkiniams, tik vienas jų turi sertifikatą (išduotas dar iki Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atkūrimo)“. Pažymime, kad šį teiginį paneigia net akcinės bendrovės Birštono sanatorijos „Versmė“ išgaunamiems peloidams išduotas sertifikatas, kuris išduotas 2020 m. gegužės 6 d. ir galiojo iki 2025 m. gegužės 6 d. Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2012 m. vasario 2d. įsakymas Nr. V-74 „Dėl Gamtinių sveikatos veiksnių, naudojamų sveikatinimo ir sveikatingumo paslaugoms teikti, sertifikavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ buvo pripažintas netekusiu galios 2021 m. liepos 10 d. Taigi, teisiškai sertifikavimo procesas nebuvo reguliuojamas tik nuo 2021 liepos 10 d. iki 2023 m. liepos 1 d.</p> <p>Esame dėkingi Ekonomikos ir inovacijų ministerijai, kuri ėmėsi lyderystės sertifikavimo procese ir inicijavo paraišką – reikminį tyrimą Gamtinių veiksnių pripažinimo gydomaisiais modelio (mechanizmo) sukūrimas Lietuvoje Lietuvos mokslų taryboje. Lietuvos mokslų tarybai patvirtinus paraišką, vyko konkursas ir Lietuvos mokslų tarybos pirmininko 2026 m. balandžio 8 d. įsakymu Nr. V-197 konkurso nugalėtojai Klaipėdos universitetui yra skiriamas finansavimas tyrimo vykdymui. Taigi, sertifikavimo nebuvimo problema pagaliau yra sprendžiama kitomis priemonėmis ir mokestinės lengvatos naikinimas dubliuoja ir iškraipo šį procesą. Sertifikavimo trūkumas negali būti laikomas pagrįstu argumentu naikinti mokestinę lengvatą.</p> <p>Dėl poveikio sveikatos sistemai neįvertinimo Aiškinam</p> <p>ajame rašte gydymo įstaigos vertinamos kaip įprasti ūkio subjektai, tačiau neatsižvelgiama į tai, kad jos yra sveikatos sistemos dalis, teikia medicininės reabilitacijos paslaugas ir dalis paslaugų yra kompensuojamos. Dūpės šiuo atveju nėra tik žaliava ir yra gydymo proceso dalis.</p> <p>Mokestinės naštos didinimas lems:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gydymo paslaugų brangimą, - mažesnę jų prieinamumą pacientams, 	<p>naudojimą gydymo įstaigose imamas mokestis pagal šiuo įstatymu nustatytą tarifą.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Poveikis aplinkai. Moksliniais tyrimais pagrįsta, kad durpių gavyba daro tiesioginę žalą ekosistemoms: negrįžtamai suardo natūralų hidrologinį režimą, naikina bioįvairovę ir paverčia durpynus iš vertingų CO₂ saugyklų į aktyvius emisijų šaltinius¹. Bet kokia durpių gavyba sukelia neigiamą poveikį aplinkai, todėl valstybė privalo skatinti racionalų visų tokių išteklių naudojimą, užtikrinant, kad poveikio aplinkai kaštus dengtų už juos atsakingas subjektas, o ne visa visuomenė per klimato kaitos švelninimo ar kitas gavybos poveikiui šalinti reikalingas aplinkosaugines priemones. - Administracinis racionalumas. Papildomų kontrolės ar atsekamumo sistemų reglamentavimas specifinei mažos apimties išimčiai nuosekliai administruoti būtų neproporcingas valstybės resursų naudojimas ir pagrindinis administracinės naštos šaltinis. Valstybės instituciniai bei finansiniai ištekliai privalo būti maksimaliai koncentruojami į prioritetinius valstybės tikslus. Todėl mokesčio išimties panaikinimas yra optimali priemonė užtikrinanti skaidrumą ir eliminuoja piktnaudžiavimo rizikas, kai durpių (ar iš jų pagamintų produktų) ištekliai patenkantys į pasaulines žemės ūkio rinkas gali būti deklaruojami kaip naudojami gydymo įstaigose, už juos nemokant šio mokesčio. Pažymėtina, kad kitose šalyse, pavyzdžiui, Lenkijoje, už gydomąsias durpes mokestis yra taikomas. Atkreiptinas dėmesys, kad numatytas pereinamasis laikotarpis (įstatymo
--	--	--	---

¹ S. Valatka, A. Stoškus, M. Pileckas. „Lietuvos durpynai. Kiek jų turime, ar racionaliai naudojame?“. „Gamtos paveldo fondas“, Vilnius, 2018. <http://wetlife2.gpf.lt/wp-content/uploads/2014/10/Lietuvos-durpynai.pdf>

	<p>- papildomas Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetui išlaidas (kadangi turi būti perskaičiuojamas Valstybinės ligonių kasos mokamas paslaugų įkainis procedūroms, kuriose bus naudojamos durpės).</p> <p>Aiškinamajame rašte nepateikta jokia poveikio analizė pacientams ir nevertintas poveikis sveikatos paslaugų prieinamumui.</p> <p>Dėl proporcingumo principo pažeidimo</p> <p>Pagal teisėkūros principus, taikomos priemonės turi būti būtinos, tinkamos ir proporcingos.</p> <p>Šiuo atveju tikslas – aiškumas ir kontrolė, o priemonė – mokestinės lengvatos panaikinimas.</p> <p>Projektu siūlomas reguliavimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nėra būtinas (egzistuoja alternatyvos), - nėra tinkamas (nesprendžia problemas), - nėra proporcingas (sukelia neigiamas neproporcingas pasekmes sveikatos sistemai). <p>Dėl minimalaus fiskalinio efekto</p> <p>Aiškinamajame rašte nurodoma, kad: valstybės biudžetas dėl lengvatos netenka 1500–3000 Eur per metus. Tai rodo, kad fiskalinė nauda yra nereikšminga ir siūlomas reguliavimas nėra grindžiamas ekonominiu efektyvumu. Tuo tarpu galimos neigiamos pasekmės ženkliai viršija galimą naudą.</p> <p>Dėl alternatyvių priemonių nevertinimo</p> <p>Aiškinamajame rašte nepateikta jokia alternatyvų analizė. Tuo tarpu mes matome galimas tokias alternatyvas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aiškus gydomųjų durpių apibrėžimas; - sertifikavimo sistemos įdiegimas; - griežtesnė kontrolė ir atsekamumas. <p>Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Projekto nuostata dėl mokestinės lengvatos durpėms, naudojamoms gydymo įstaigose, panaikinimo yra nepagrįsta, neproporcinga ir nesprendžia identifikuotų problemų. Siūlomas reguliavimas neturi aiškaus loginio ryšio su siekiamais tikslais, gali turėti neigiamą poveikį sveikatos paslaugų prieinamumui bei sukelti didesnes išlaidas nei numatoma fiskalinė nauda. Todėl siūlome atsisakyti šios nuostatos ir problemas</p>	<p>įsigaliojimas nuo 2028 m. sausio 1 d.) suteikia sektoriui pakankamai laiko prisitaikyti prie pasikeitusio reguliavimo, kai išlaidos jų prisitaikymui prognozuojamos nereikšmingos.</p> <p>Įvertinus aukščiau nurodytus argumentus, siūlomas reglamentavimas yra proporcingas ir pagrįstas ekonominiu, socialiniu bei sisteminiu požiūriu.</p>
--	---	--

		spręsti tikslingomis, proporcingomis bei sistemiškai pagrįstomis priemonėmis.“	
--	--	--	--